








Чормағз

Таҳлили чормағз ҳамчун маҳсулоти содиротӣ

Номи илмӣ	<i>Juglans regia</i>	
Бузургтарин истеҳсолкунандагон		Чин
		ИМА
Бузургтарин Содиротчиён		ИМА
		Чили
Бузургтарин Воридотчиён		Туркия
		Япония



Мундариҷа

Маълумоти умумӣ	2
Хусусиятҳои афзоиш ва ҳосилдиҳӣ	2
Навъҳои бештар паҳнгардидаи чормағз	2
Назари оморӣ	4
Истеҳсоли чормағз дар вилояти Хатлон.....	4
Истеҳсоли чормағз дар ҷаҳон	5
Содироти чормағз	5
Воридоти чормағз	5
Нархи чормағз дар бозорҳои Тоҷикистон.....	5
Раванди тайёр намудани чормағз барои содирот	6
Мӯҳлати ҷамъоварии чормағз.....	6
Аломатҳои муайян намудани вақти пӯхтарасии чормағз.....	6
Ҷамъоварии ҳосил	6
Тоза кардани мева аз пӯсти сабз	7
Тоза кардани мева аз пӯсти сабз	7
Хушк кардани мева	8
Нигоҳдории чормағз дар шароити хона	8
Нигоҳдории мағзи чормағз	8
Нигоҳдорӣ чормағз (бо пӯсти сахт).....	8
Бастабандӣ	9
Талабот ба интиқоли чормағз	9
Хусусиятҳои барасмиятдарории гумрукии чормағз.....	10
Талаботи ҳадди ақал	10
Гуруҳбандӣ	10
Андозабандӣ	10
Таҳамулпазирӣ	10
Намуди молии маҳсулот	10
Тамғақоғаз	10

Маълумоти умумӣ

Чормағз дарахти калон буда, то 25 м қад мекашад. Танаи ғафси бо пӯсти хокистарӣ пӯшида, суроби васеъ бо фарогирии тақрибан 20 метр дорад. Меваҳо дар моҳҳои сентябр-октябр пухта мерасанд ва аз ҷиҳати андоза, шакл, мазза, сахтии пӯст, таркиби химиявӣ ва дигар нишондиҳандаҳо ба кулӣ фарқ мекунад. Вазни як дона чормағз 5-17 г буда, вазни мағзаш 40-58 % -и вазни меvaro ташкил медиҳад.

Меваҳои нопухта аз кислотаи аскорбин (то 10%) бой мебошанд. Мағзи мева дорои рағани чарб (то 60-76%), моддаҳои сафеда (то 21%), карбогидратҳо (то 7%), провитамин А, витаминҳои К ва Р, аминокислотаҳо мебошанд.

Пӯсти меваи чормағз хосияти хунбарқароркунанда дошта, онро ба захмҳо мепошанд. Инчунин аз пӯсти меваи чормағз доруи "Юглон" – ро тайёр мекунад, ки барои бемори сили пӯст хело ҳам муфид аст. Мағзаш ҳамчун ғизо барои барқароркунии саломати баъди беморӣ ва беҳтар кардани ҳозима тавсия дода мешавад. Рағани тару тозаии мева барои тезтар шифо ёфтани яраҳо ва захмҳои пӯст кумак мекунад.

Ҳосилбандии чормағз аз 8 – 10 солағӣ оғоз мегардад (дар сурати нағз ба шаклдаровардан ва нигоҳубини дуруст дар 4-5 солағӣ), вале ҳосилбандии асоси аз 15-20 солағӣ оғоз гардида, 150 – 200 сол идома меёбад.

Хусусиятҳои афзоиш ва ҳосилдиҳӣ

Чормағз бо василаи парвариш аз тухмӣ ва нашествӣ афзоиш дода мешавад. Дар соли аввали ҳаёт, ниҳолҳо як тиррешаи пуркуватро ташкил медиҳанд, ки дарозии он дар синни панҷсолағӣ 1,5 метр ва дар синни 20 солағӣ ба 3,5 метр мерасанд. Аз се солағӣ то панҷ солағӣ решаҳои уфуқӣ инкишоф меёбанд, қисми зиёди решаҳои уфуқӣ дар чуқурии 20-50 см ҷойгиранд. Растаниҳои беҳчастӣ аз растаниҳои аз тухмӣ инкишофёфта беҳтар сабзиш меёбанд. Дар растаниҳои аз тухмӣ инкишофёфта гулҳои аввалини нарина дар 7-8 солағӣ пайдо шуда, дар 10-12 солағӣ ба ҳосил медароянд. Давраи пурра ба ҳосилдарой аз синни 30 – 40 солағӣ оғоз меёбад. Растаниҳои беҳчастӣ ҳосили аввалини худро дар соли дуюм оғоз намуда, дар 10-12 солағӣ алақай ҳосили хуб дода метавонанд. Дар шароити муносиб дарахтони алоҳида 300 – 400 сол умр дида, хусусиятҳои ҳосилдиҳии худро нигоҳ медоранд.

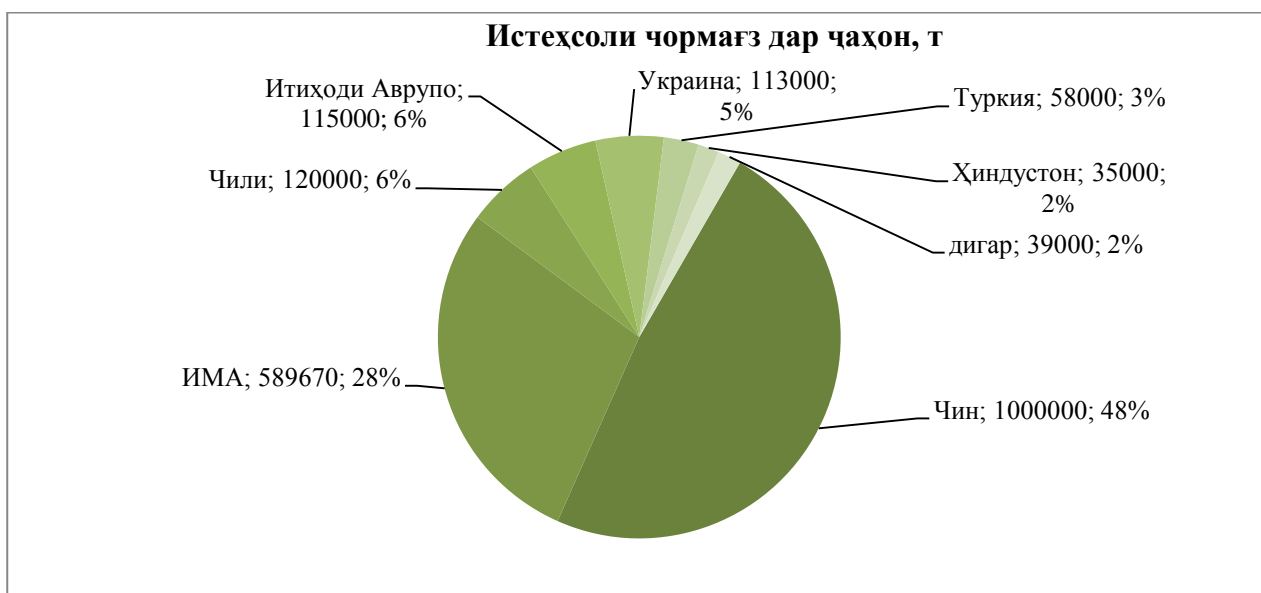
Дар боғот ҳосилнокии миёнаи як дарахт одатан на зиёда аз 40 кг – ро ташкил медиҳад, ҳол он ки дарахтони алоҳида то 480 кг мева медиҳанд. Дар шароити табиӣ танҳо 10 – 15% дарахтон ҳосили хуб медиҳанд. Ҳосилнокии як дарахт аз 6 кг то 30 кг – ро ташкил медиҳад.

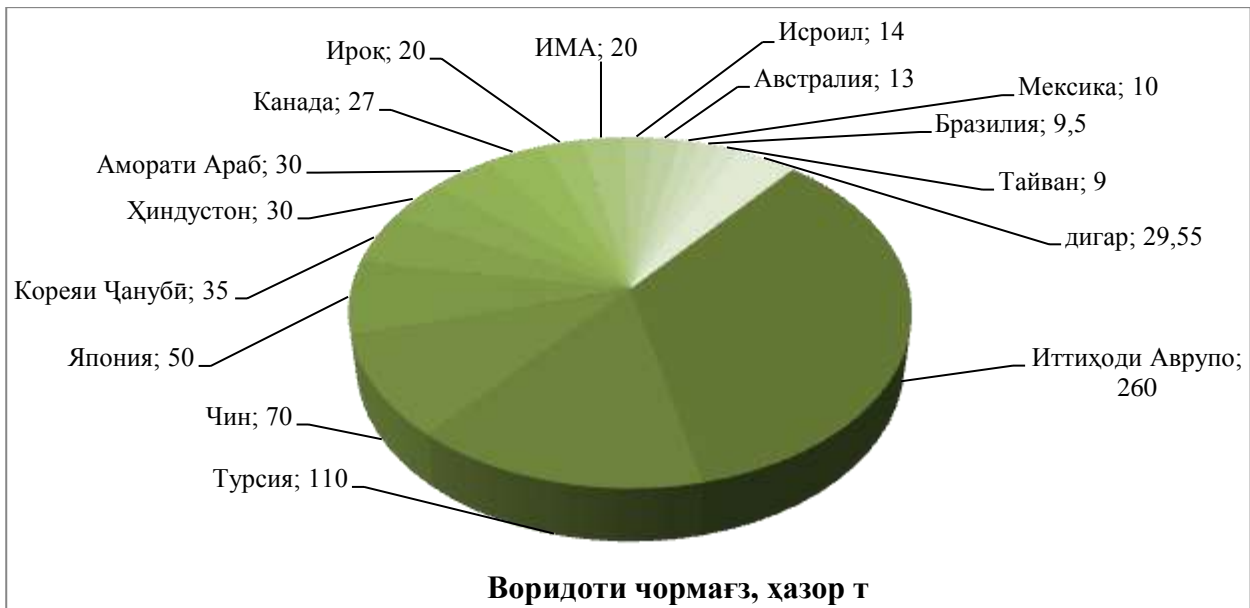
Навъҳои беҳтар паҳнгардидаи чормағз

Навъ	Расм	Хусусиятҳои хоси навъ
«Десертный»		Миёнақад. Ба хушки тобовар. Мевабандӣ дар соли 4 баъди шинонидан. Мунтазам ҳосилмебандад. Аз як дарахт 22-25 кг ҳосил медиҳад. Вазни як дона - 15 г. Пухтарасӣ дар аввал - миёнаи моҳи сентябр
«Изобильный»		Миёнақад, баландӣ 3-4 м, ба ҳосилдарой дар соли чорум баъди шинонидан. Меваҳо дар хуша 3 – 5 донагӣ. Ҳосилнокӣ 28 -30 кг/дарахт. Мевааш хело бозазза. Вазни як дона мева – 11.5 г.
«Урожайный»		Қадбаланд, баландиаш то 6 м. Ба ҳосилдарой дар 3-4 солағӣ. Меваҳо дар даҳаи дуоми декабр мепазанд. Ҳосилбандӣ мунтазам ва доимӣ. Ҳосилнокӣ 25-29 кг/дарахт. Вазни як дона мева 9-10 г.

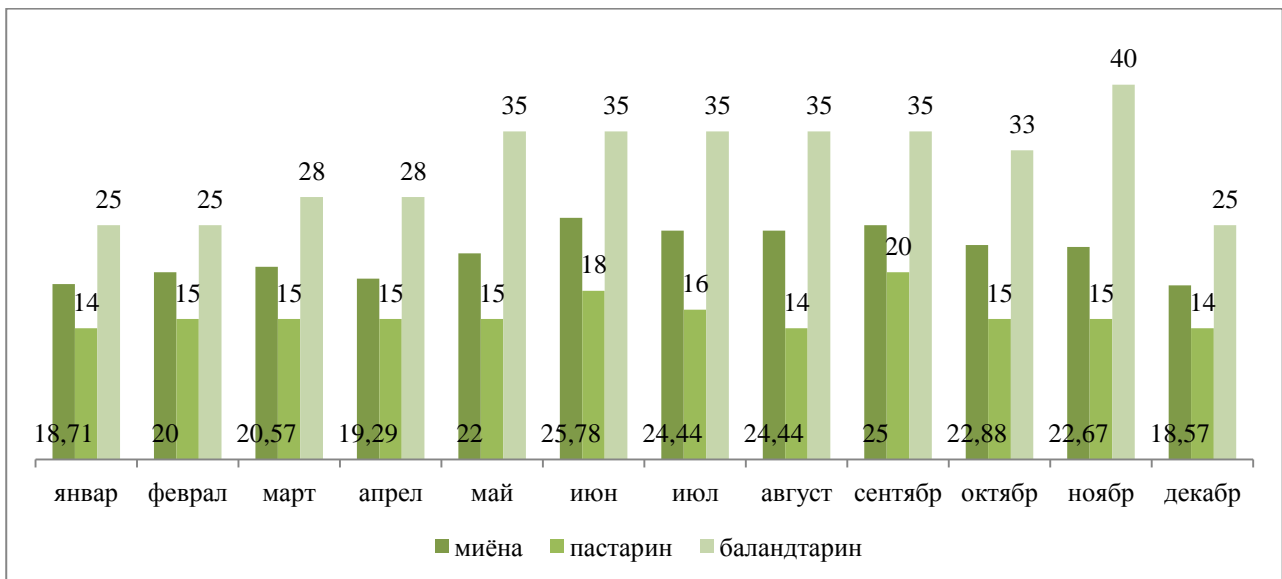
<p>«Аврора»</p>		<p>Қадбаланд, баландиаш то 6 м. Ба ҳосилдарой дар соли чоруми баъди шинонидан. Вобаста ба соли дарахт ҳосилнокӣ зиёд мегардад. Дарахти 10 сола 25 кг ҳосил медиҳад. Мевааш дар охири сентябр мепазад. Мазааш хело хуб. Вазни миёнаи як дона мева – 12 г. Ба хунукӣ тобовар.</p>
<p>«Идеал»</p>		<p>Яке аз навъҳои талаботи баланддошта. Ҳосилбандӣ дар соли дуҷуми баъди шинонидан. Гулкунӣ дар моҳи май, пӯхтарасӣ охири сентябр. Мева дар хӯшаҳо то 15 дона. Дар 10-15 солагӣ як дарахт 120 кг мева мебандад. Вазни як дона мева – 10 г. Мағзаш мазаи хуш дорад.</p>
<p>«Великан»</p>		<p>Навъи маҳсулнокиаш баланд. Ҳосилбанди дар 5-6 соли баъди шинонидан. Тезкалон шуда 5 м баландиро мегирад. Мевааш гирда бо вазни 10 г. Ҳосилбандӣ мунтазам ва баланд (то 100 кг/дарахт)</p>
<p>«Заря востока»</p>		<p>Қадпаст, то 4 м баландӣ дорад, ба сармо тобовар. Ҳосилбанди дар 4-5 соли баъди шинонидан. Гулкунӣ дар охири апрел –аввали моҳи май. Ҳосилбандӣ мунтазам. Ҳосилнокӣ 24 кг/дарахт. Вазни мева 9 г.</p>
<p>«Селексионер»</p>		<p>Пӯстлохи мевааш хеле тунук. Ҳамасола мева мебандад. Дар сармои саҳт мумкин муғчаҳои ҳосилбандро сард занад. Ҳосилбанди аз 4 солагӣ. Гулкунӣ апрел-май, пӯхтарасӣ аввали моҳи сентябр. Вазни мева – 7 г. Ҳосилнокӣ 20 кг/дарахт.</p>
<p>«Любимий Петросяна»</p>		<p>Қадбаланд, серҳосил, сармотобовар, хушмазза. Гулкунӣ дар охири апрел, пӯхтарасӣ дар охири сентябр. Ҳосилбандӣ дар соли 4 баъди шинонидан. Ҳосилнокӣ 22 кг/дарахт. Вазни мева 12 г.</p>
<p>«Пятилетка»</p>		<p>Қадбаланд, то 5 м баландӣ дорад. Сармотобовар. Ҳосилбандӣ мунтазам. Гулкунӣ охири апрел - аввали май. Пухтарасӣ дар нимаи дуҷуми моҳи сентябр. Ҳосилнокӣ 18 – 20 кг/дарахт. Вазни мева – 9 г.</p>

Назари оморӣ





Нархи 1 кг чормағз дар бозорҳои Тоҷикистон, сомони



Раванди тайёр намудани чормағз барои содирот

Мӯхлати чамъоварии чормағз

Мӯхлати чамъоварии ҳосили чормағз аз ду омил вобаста аст:

- Навъ
- Шароити иқлими макони парвариш (гарм – тезтар пӯхтарасӣ, сард – дертар пӯхтарасӣ).

Вобаста аз мӯхлати пӯхтарасӣ навъҳои ба тариқи зер гуруҳбанди мегарданд: *Тезпаз, Миёнапаз, Дерпаз*.

Давраи асосии чамъоварии меваи чормағз ба тирамоҳ рост меояд. Навъҳои барвактиро дар аввали моҳи сентябр чамъоварӣ менамоянд. Дар ин давра дарахт бо баргҳо пурра пӯшонидани шуданд ва барои чамъоварии ҳосил мушкilot эҷод мекунад. На ҳамаи меваҳоро дидан имкон дорад, агар онҳо худашон аз дарахт наафтанд.

Ҳосили навъҳои миёнапазро дар охири сентябр мебояд чамъоварӣ кард. Ин навъҳо аз навъҳои пешпазак бо миқдори зиёди равған ва зичии зиёди пӯстлох фарқ мекунад. Қариб ҳамаи меваҳои ин навъ то сармоҳи аввал, вале баъди баргрезӣ аз дарахт меафтанд.

Навъҳои дерпазак дар миёнаи моҳи октябр мепазанд. Дар ин вақт аллакай сармоҳи шабона сар мешаванд. Сарди ба сифати мева таъсире надорад, вале баргҳо аз дарахтон меафтанд. Аз дарахти бе барг афшондани мева хело ҳам осон аст.

Дар ҳар минтақа чормағз дар мӯхлатҳои гуногун пӯхта мерасад. Чи қадаре, ки иқлим гарм бошад, ҳамон қадар мағз дар дохили пӯстлох тезтар ба вучуд меояд. Дар минтақаҳои хӯнук мева 2-3 ҳафта дертар ба вучуд меояд.

Аломатҳои муайян намудани вақти пӯхтарасии чормағз

Барои он ки сари вақт ҳосили чормағзро чамъоварӣ намоем, бояд вақти пухтарасии меваро дуруст муайн карда тавонем. Ин хеле содда аст, аломати асосии камолоти мева ин, афтодани чаҳормағҳо аз шоҳаҳо мебошад.

Инчунин аломати камолоти мева ин:

- Кафидан ва ё ранги торикгирифтани пӯсти мева мебошад. Ранги сабзи пусти мева дар вақти камолот мулоим ва тира мегардад. Дар қисме аз навъҳо пӯст сабз мемонад, вале кафида, чормағзҳоро берун мекунад
- Мағзи мева хокистаранг мегардад. Агар меваи ба дараҷаи камолот норасидаро шиканем, мебинем, ки мағзи он сафед аст. Камтар мазаи талхӣ дорад. Бо гузашти вақт талхӣ бартараф мегардад, ва ранги пӯст тағир меёбад.
- Ҳолатҳои рӯй медиҳад, ки пӯст аз чормағз бо душворӣ чудо мешавад. Дар ин ҳолат, ба худ аз худ афтодани меваҳо мунтазир шудан лозим нест, хуб аст, ки онҳоро бо асбобҳои махсус афтонед.

Сигнали асосии барои чидани ҳосил, ҳамон лаҳзаи ҳисобида мешавад, ки пӯсти сабзӣ мева кафида, баъди каме вақт мева ба замин меафтад.

Муҳим аст: Миёни мӯхлати чамъоварӣ ва сифати мағзи чормағз вобастагӣ вучуд дорад, биноан ҳосили чормағз бояд дар мӯхлаташ чамъоварӣ гардад. Агар дермонӣ шавад, мумкин аст, ба мағзи мева аз пӯсти сабзи мева моддаҳои дохил гарданд, ки мева сиёҳ гардад. Дар меваи ба замин афтода, мағор пайдо шуда, нобуд мегарданд. Агар чамъовари пеш аз мӯхлат анҷом дода шавад, пас мағз хангоми хушкшавӣ аз рӯи вазн ва ҳаҷм хело ҳам хурд, чиндор (намуди молӣ худро гум мекунад) ва саҳт мегардад, сифати мазааш паст ва табиист, ки нағз нигоҳ дошта намешавад.

Чамъоварии ҳосил

Чамъоварии чормағз хеле тӯлонӣ ва заҳматталаб аст. Бо меваҳои, ки худашон ба замин афтодаанд, мушкilot вучуд надорад – фақат бояд чамъоварӣ гарданд ва дар зарфи мувофиқ гузошта шаванд. Мушкilotи асосии бо меваҳои аст, ки пӯхта расидаанд, вале то ҳол дар дарахт овезонанд. Агар дарахт чандон баланд нест, метавон меваро аз дарахт бо даст чида гирифт, бо ҳамин роҳ меваҳои қисми поёни дарахтони баланд низ чамъоварӣ мегардад.

Вале чамъоварии меваҳо аз шохаҳои баланди дарахтон – кори содда нест ва ду роҳи ҳал дорад:

- Ларзонидани дарахт ё шохаҳои алоҳидаи он бо даст, метавон аз нордбон истифода кард.
- Мумкин асбобҳои махсусро истифода кард ва ё ба воситаи ҷуби дароз меваро аз шохаҳо афшонд.

Бо ҷуби дарозе ба қадри имкон шохаҳоро мезананд. Ин ба афтидани чормағзҳои пухта мусоидат мекунад. Тамоми ҳосил чамъоварӣ гардида, сипас мева аз пӯст ва партовҳои бегона бодикқат тоза карда мешавад.

Коркарди пас аз чамъоварии ҳосил

Тоза кардани мева аз пӯсти сабз

Хуб аст, агар мева аз пӯшташ дар шоха ҷудо шуда, ба замин афтад. Ин ҳам бад нест, агар мева ҳангоми афтидан ба замин ё бархурд ба замин аз пӯст ҷудо гардад. Вале ҳолатҳои ҳафт, ки меваро бояд аз пӯст ҷудо карда гирифт, ки ин хело ҳам мушкил аст. Ин амалро чи қадаре, ки метавон тезтар ба анҷом расонидан лозим аст, агар Шумо хоҳед мағзи бо сифати ранги равшан ба даст оред. Ин барои он муҳим аст, ки пӯст гармиро дар дохили чормағз нигоҳ медорад, ва худи пӯст оҳиста оҳиста мепӯсад, пӯстлохи чормағз ва мағзи он тира мегардад, яъне мағз мазаи худро гум мекунад.

Соҳибкоре, ки ба парвариши чормағз барои фӯруш машғуданд, яъне ҳаҷми калони чормағзро истеҳсол мекунанд, мошинҳои махсуси гуногунро барои тоза кардани пӯст аз мева истифода мекунанд.



Муҳим аст. Агар дасти чормағзро аз пӯст ҷудо кунед, пас ҳатман даспӯшакҳои резинӣ истифода намоед, вагарна тоза кардани дастон хело ҳам мушкил аст.



Баъди тоза кардани чормағз аз пӯст, онҳоро дар об шуста, сафед кардан лозим аст, масалан дар намақоб (5 кг намақ дар 10 л об). Баъди амали сафедкунӣ, ки давомнокиаш 1 - 2 дақиқаро ташкил медиҳад, меваҳо хуб дар оби тоза шуста мешаванд.

Хушк кардани мева

Барои он, ки меваи чормағз ба мӯҳлати зиёд бо нигоҳдории хусусиятҳои муфиди худ, нигоҳ дошта шавад, бояд вай нағз хушк карда шавад.

Чормағзҳои тоза ҷидашударо метавон дар ҳавои гарми офтобӣ дар майдони кушод (ҳарорат на бештар аз 30°C) ё дар соя зери иншооти кушода, ки ҳаво хуб гардиш мекунад, хушк кард. Инчунин метавон боми ҳавогузарро истифода кард. Чормағзҳо бояд як қабат (максимум -2) дар турҳо ё тахтаҳо, мумкин газетаҳо ё матоъ гӯзошт. Барои он ки пӯстлох баробар хушк гардад, мунтазам чормағзҳоро руйгардон мекунанд.



Маслиҳат! Баъди он, ки шумо ба кадри кофӣ чормағзро хушк кардед, ҳатман ду дона чормағзро барои санҷиш шиканед. Агар мағз ҳоло ҳам намнок аст, хушккуниро бояд идома дод, чунки аз намнокии зиёд мағзи мева дар чараёни нигоҳдорӣ мағор баста вайрон мешавад.

Нигоҳдории чормағз дар шароити хона

Чормағз дар ду намуд нигоҳ дошта мешавад:

1. Комил - имкон медиҳад, ки мағз хосиятҳои худро барои 2 сол нигоҳ доранд.
2. Мағз - барои фурӯш мувофиқ, аммо хатари зарари ҳашаротҳо ба мева вучуд дорад.

Нигоҳдории мағзи чормағз

Вобаста аз ҳаҷми мавҷуда ва имкониятҳои худ усулҳои гуногуни нигоҳдории мағзи чормағз мавҷуд аст:

- Нигоҳдории мағзи чормағз дар “зип-пакет” – ҳои пластикӣ ва ё банкии сарпушдор дар яхдон хеле қулай аст. Дар ин ҳолат нигоҳдории мағз аз 2 то 12 моҳ имкон дорад. Вале пеш аз нигоҳдорӣ бояд мағз нағз хушк карда шавад.
- Нигоҳдории мағзи чормағз дар банкаҳои шишагӣ дар ҷои торики салқин аз 2 то 4 моҳ имкон дорад.
- Мағзро дар намуди яхкунидашуда дар сардхона бо истифодаи пакетҳои беҳаво аз 1 то 3 сол нигоҳ медоранд.



Нигоҳдорӣ чормағз (бо пӯст)

Чормағзро дар қуттиҳои картонӣ ва ё плаstmасӣ, ҳалтаҳо ва ё турҳо, ки ҳатман бояд хушк, тоза ва бе буйи бегона бегона бошанд, нигоҳ доштан хело қулай аст. Қуттиҳо ва ё ҳалтахоро дар рафҳо гӯзоштан мумкин аст.

Шароити муқарирӣ барои нигоҳдорӣ ин иншооти хушкӣ ҳавогӯзар бо ҳарорати доимии + 5 – 10 дараҷа (дар баъзе сарчашмаҳо ҳарорат аз 0 то +5 дараҷа нишон дода шудааст) намнокии 60% мебошад. Дар ин гуна шароит чормағзро як чанд сол нигоҳ доштан мумкин аст (то 3 сол).

Барои беҳтар намудани нигоҳдорӣ баъзан иншооти нигоҳдории чормағзро сулфурдуд мекунад. Ин пӯстлох ва мағзи чормағзро аз мағорбандӣ ҳифз менамояд. Ғайр аз ин гази сулфур ранги пӯстлохро равшан мекунад.

Диққат диҳед! Дар ягон ҳолат чормағзро дар иншоотҳои намнок, масалан тағхона, нигоҳ доштан мумкин нест. Намнокии баланди ҳаво боиси пайдоиши мағор дар пӯстлох гашта, боиси пӯсиши мағз мегардад.

Мухим аст! Чормағз бӯйи атрофро тез ба худ ҷазб мекунад, биноан гӯзоштани чормағз дар паҳлуи дигар маҳсулотҳои “БУЙНОК” маслиҳат дода намешавад.

Бастабандӣ

Чормағз дар халтаҳои матоъгӣ бо вазни 50 кг мувофиқи ГОСТ 30090 бастабандӣ мегардад. Бочома бояд мустаҳкам, хушк, тоза, бе бӯи бегона ва аз бе зарари зараррасонҳо бошад.

Чормағзҳои хушккардари куттиҳои чубин, картонӣ, бочкаҳои сабӯк, халтаҳои матоъгӣ ва ё қоғазӣ бо вазни 20-30 кг то 50 кг бастабандӣ менамоянд. Борҷомаҳои сахтро барои чормағзҳои, ки пӯчоки тунук доранд, бо мақсади муҳофизати онҳо аз захмдоршавӣ, истифода менамоянд. Зарф бояд мустаҳкам, хушк, бе зарар аз ҳашаротҳо, тоза ва аз бӯи бегона озод бошад. Халтаҳои матоъгири нағз медӯзанд ва дар канорҳо барои қулай гардидани кашонидан “гушак” мемонанд. Чормағз барои интиқол додан хело ҳам мувофиқ аст.



Халтаҳои чормағздорро дар рафҳо ва ё тахтаҳо мегӯзоранд. Масофаи байни рафҳо (тахтаҳо) набояд аз 0,7 м кам бошад.



Талабот ба интиқоли чормағз

Чормағз бо намудҳои гуногуни нақлиёт интиқол дода мешавад: Баҳрӣ; Ҳавоӣ; Роҳи оҳан; автомобилӣ; мултимодалӣ.

Талаботи асосӣ – риояи ҳамаи шароитҳо барои нигоҳдории сифатҳои истеҳмоли ва зоҳирии чормағз. Лозим аст, ки маҳсулот аз намӣ ва таъсири нурҳои офтоб муҳофизат карда шавад. Чормағзҳо метавонанд дар куттиҳои чубин, картонӣ, халтаҳо, борҷомаҳои вакуумӣ ва ғайра бастабандӣ гарданд. Нақлиёт бояд ҷиҳозинида шуда бошад.



Хусусиятҳои барасмиятдарории гумрукии чормағз

Ҳамаи меваҳо ва чормағз ба гуруҳи 08 ТН ВЭД мансубанд. Ҳар як мева рамзи худро дорад, ки дар асоси он меъёри воридот муайян карда мешавад. Рамзи ТН ВЭД барои чормағзҳо вобаста аз намуди чормағз фарқ мекунад. Рамз барои чормағз - 0802 31 000 0, 0802 32 000 0.

Ба рамздарори чараёни бақайдгирии гумрукиро оғоз мебахшад. Барасмиятдарорӣ танҳо дар нуктаи озмоиши фитосанитари дошта сурат мегирад. Барасмиятдарории гумрукии чормағз аз рӯи нақшаи соддакардашуда сурат мегирад. Гирифтани сертификати фитосанитарӣ ҳатмист.

Талаботҳои стандартӣ ба сифати чормағз (СТАНДАРТ ЕЭК ООН DF-01)

Талаботи ҳадди ақал

i) Чормағзи ҳамаи навъҳо хангоми риояи шароитҳои махсус ва бо ба назардошти таҳамулпазирӣ дар нуқсонҳо, бояд чунин бошад:

a) Хусусиятҳои *пӯсти сахт*

- Зарарнодида:

- зарари начандони сатҳӣ, нуқсон ҳисобида намешавад;
- чормағзҳои қисман кушодашуда бе нуқсон ҳисобида мешаванд, агар мағз аз ҷиҳати физикӣ муҳофизат шуда бошад;

- сифати хубдошта:

- бе нуқсоне, ки ба нигоҳдории чормағз таъсир мерасонад;
- бе изи аз ҳашаротҳо монда;
- тоза, амалан бе партовҳои дидашаванда;
- хушк, бо намнокии муқарарӣ дар сатҳ;
- бе пӯст

b) Хусусиятҳои *мағз*

- Босифат; маҳсулоти нишони пӯсиш дошта, ки онро барои истеъмол номувофиқ мегардонад, бекор карда мешаванд;
- сахт;
- тоза, амалан бе нишонаи партовҳои дидашаванда;
- бе ҳашарот ё канаҳои зинда, новобаста аз даври ҳаётгӯзаронии онҳо;
- бе нишони зарарёбӣ аз ҳашаротҳо, канаҳо ва ё дигар зараррасонҳо;
- бе мазаи талхӣ /ё равғанокӣ дидашаванда;
- бе нишони мағор;
- бо намнокии муқарарии сатҳи пӯсти сахт;
- бе буйи бегона ё мазаи бегона;

c) Чормағз танҳо баъди пӯхтарасӣ чамъоварӣ гардад.

Пӯсти сахтро шустан, сафед кардан ҷоиз аст, ба шарте, ки ин амалҳо ба сифати мағз таъсир нарасонанд ва агар ин амал аз тарафи кишвари воридкунанда иҷозат дода шуда бошад.

ii) Намнокӣ

Миқдори намӣ дар чормағзи хушк карда шуда набояд аз 12 % ва дар мағзи он набояд аз 8% зиёд бошад.

Гуруҳбандӣ

Чормағз ба се навъ гуруҳбандӣ мегардад: *Навъи олій*; *навъи якум*; *навъи дуум*

Андозабандӣ

Чормағз бо андозаи минималӣ ва максималии кутур ва ё бо андозаи минималӣ, ки баъди он калимаи “ва зиёда” ё ин ки “+” (ба навъҳо ҷудо кардан) нишон дода шудааст, ба андозаҳо ҷудо мегардад.

Навъ	Андозабандӣ	Ба навъҳо чудо кардан
Олӣ ва якум		34 мм ва зиёда
	32-34 мм	32 мм ва зиёда
	30-32 мм	30 мм ва зиёда
	28-30 мм	28 мм ва зиёда
	27-30 мм барои навъҳои дарозрӯя	27 мм ва зиёда барои навъҳои дарозрӯя
Дуюм	24-28 мм	24 мм ва зиёда
	24-27 мм барои навъҳои дарозрӯя	

Таҳамулпазирӣ

Дар ҳар як борҷома мавҷудияти миқдори муайяни маҳсулоте, ки ба талаботҳо нисбати сифат ва андозае, ки ба ин ё он навъ мувофиқат намекунад, ҷоиз аст.

а) нисбати сифат

Ҳангоми ҳисоби нуқсонҳои ҷоиз, новобаста аз навъ, ду чормағзи нимҳолӣ ё чормағзи чоряхолӣ як чормағзи бутун ҳисобида мешаванд.

Нуқсонҳои ҷоиз	таҳамулпазирӣ (% нуқсонҳо аз рӯи миқдор)		
	Навъи олӣ	Навъи якум	Навъи дуюм
а) Нуқсонҳои умумӣ дар пӯсти саҳт	7	10	15
б) Нуқсонҳои умумӣ дар қисми истеъмолий	8	10	15
аз ҷумла талх, пӯсида ё аз ҳашарот зарардида	3	6	8
аз ҷумла чормағзҳои мағордор	3	4	6

б. нисбати андоза

Барои ҳамаи навъҳо ҷоиз аст, мавҷудияти 10% чормағзҳое, ки ба андозаи дар тамғақоғаз нишондода мувофиқат намекунанд, ба шарте ки:

- чунин чормағзҳо танҳо як дараҷа поён ё боло бошанд, аз андозае, ки бо фосолаи минималӣ ва максималӣ аз рӯи кутур нишон дода шудаанд (андозабандӣ);
- чунин чормағзҳо фақат як дараҷа поёнанд, агар андозаи кутур бо нишондоди кутури минимали ва калимаи “зиёда” ё “+” нишон дода шуда бошад (ба навъҳо кудо кардан).

Намуди молии маҳсулот

а. Яқчинсӣ

Чормағзҳои дар борҷома ҷой дода шуда бояд, ҳамаашон пайдоиши якхела, ҳосили як сол ва якхел сифат дошта бошанд. Мавҷудияти дигар навъҳо то 10% ҷоиз аст.

Чормағҳои қисмати дидашаванда бояд ба чормағзҳои дохил мувофиқат кунанд.

б. Борҷома

Чормағз бояд тавре борҷома карда шавад, ки вайрон нашудани маҳсулотро пурра таъмин карда тавонад. Маводҳое, ки барои борҷомакунии дохили истифода мешаванд, бояд нав, тоза ва дорои сифате бошанд, ки ба захмдоршавии дохил ва берунии маҳсулот боис нагарданд. Истифодаи маводҳо, аз ҷумла қоғаз ва ширеш ба шарте иҷозат дода мешавад, ки навишт ё гузоштани тамғақоғаз бо истифода аз ранг ва ширеш безарар амалӣ гардад. Дар борҷома бояд ягон маводи бегона набошад.

Тамғақоғаз

Дар як тарафи ҳар як борҷома ба таври возеъ, бо ранги тозанашаванда ва аз тарафи берун дидашаванда, ишораҳои зер ҷой дода мешаванд:

а. Маълумоти муайянкунанда

б. Хусусияти маҳсулот

в. Пайдоиши маҳсулот

с. Хусусиятҳои молӣ

- Навъ;
- андоза, ки мумкин аст нишон диҳад:
 - баъзан андозаи қутури минималӣ ва максималиролии маҳсулотро,
 - баъзан қутури минималии маҳсулотро бо ишораи ва зиёда ё ва “+”
- соли чамбоварии ҳосил (барои навъҳои олій ва яқум, барои навъи дуюм шарт нест);
- вазни холис;
- санаи борҷомакунрӯӣ барои чормағзҳои тару тоза шарт аст вале барои чормағзи хушк шарт нест;
- мӯҳлати нигоҳдорӣ; дар ҳолати чормағзҳои тару тоза нишон дода мешавад "Барои истифодаи зуд; беҳтар аст дар ҷои нисбатан хунук нигоҳдорӣ гардад" ё "мӯҳлати нигоҳдорӣ маҳдуд; беҳтар аст дар ҷои нисбатан хунук нигоҳдорӣ гардад".